

Utlåtande 2014:45 RI (Dnr 326-702/2013)

Stockholm – En stad i världsklass för dyslektiker

Motion (2013:39) av Kaj Nordquist (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2013:39) av Kaj Nordquist (S) om ”Stockholm – En stad i världsklass för dyslektiker” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Kaj Nordquist (S) föreslår i motion (2013:39) att Stockholms stad genomför en rad åtgärder för att underlätta för människor med dyslexi att få goda förutsättningar för en positiv framtid och ett framgångsrikt arbetsliv.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Stadsledningskontoret konstaterar att alla stadens hemsidor i dagsläget har en funktion som ger användaren möjlighet att få texten uppläst genom en ”lyssna-funktion” som är standard enligt de riktlinjer som finns.

Utbildningsnämnden konstaterar att en elev med läs- och skrivsvårigheter har rätt till särskilt stöd oavsett om eleven har fått diagnosen dyslexi eller inte.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det idag finns väl utvecklade program för rättstavning och grammatik i stadens upphandlade programvaror. Vid behov kan utökade rättstavningsprogram och andra hjälpmedel införskaffas för att underlätta för anställda med läs- och skrivsvårigheter.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att barnens språkutveckling och kommunikation under flera år har varit centralt för förskolans arbete, då det har varit ett förstärkt läroplansområde. Arbetet har följts upp och utvärderats.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att förskolans uppdrag är tydligt formulerat i läroplanen och därigenom även omfattar barn med dyslexi.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor anser att man redan i förskolan med en tidig screening kan upptäcka om barn har svårigheter.

Mina synpunkter

Elever med läs- och skrivsvårigheter har rätt till det stöd de behöver för att klara skolgången oavsett om hon eller han har fått diagnosen dyslexi. Kunskapen och medvetenheten hos stadens lärare när det gäller bemötande av elever i behov av särskilt stöd ökar ständigt och nya strategier för att öka måluppfyllelsen utvecklas. Utbildningsförvaltningen erbjuder de kommunala skolorna i staden fortbildning i arbetssätt och hjälpmedel för att arbeta med elever i behov av särskilt stöd.

I samband med implementeringen av läroplanen år 2011 gjorde staden en betydande satsning med kompetensutveckling när det gäller bedömning och betyg. Detta har lett till att lärare fått utveckla sina strategier för att bedöma elevernas kunskapsutveckling fortlöpande och inte enbart genom prov och tester. Detta gynnar inte minst de elever som på grund av läs- och skrivsvårigheter är beroende av många olika sätt av få visa sin kunskap. Det är även viktigt att provsituationer utformas så att det är elevens kunskap i det aktuella ämnet som bedöms.

I förskolan ska stor vikt läggas vid att stimulera barnens språkutveckling och ta till vara barnens nyfikenhet och intresse för skriftspråk. Detta framgår tydligt av läroplanen för förskolan. Förskolor och skolor i staden använder sig av många olika metoder för att stimulera barnens språkutveckling och Bornholmsmodellen som motionären nämner är en av dessa. Det måste vara upp till den enskilda förskolan eller skolan att bestämma vilka metoder de använder.

Alla stadens hemsidor har i dagsläget en funktion som ger användaren möjlighet att få texten uppläst genom en ”lyssna-funktion” som är standard enligt de riktlinjer som finns. Eftersom ledsagning är en insats som är knuten till aktiviteter utanför hemmet, beviljas redan idag insatser till personer som behöver läs- och skrivhjälp i form av hemtjänst i assistansliknande form, personlig assistans och boendestöd. Detta gäller även personer som har läs- och skrivsvårigheter på grund av andra orsaker såsom kognitiv svikt, synskada med mera.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2013:39) av Kaj Nordquist (S)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Roger Mogert (S) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

- att bifalla motionen.
- att därutöver anför följande.

Socialdemokraterna har medverkat i flertalet beslut om att göra Stockholm till en allt mer tillgänglig huvudstad. Detta arbete har på många sätt varit framgångsrikt men har inte nått ända fram. Mer precist så anser vi att Stockholms stad på detta område har en del kvar att uträtta och utveckla inte minst inom skolans värld. De problem som elever med dyslexi upplever i Stockholms skolor framhävs av flera organisationer som är aktiva på området. Det är vittnesbörd staden måste ta på stort allvar, och utifrån det agera för att förbättra situationen för elever med dyslexi. Ett Stockholm i världsklass ska vara i världsklass för alla stockholmare, oavsett om de har dyslexi eller ej. Det gäller i skolan, i arbetslivet och i det offentliga livet inom staden.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Det är viktigt med tidigt fokus på läsutvecklingen för barn med lässvårigheter och dyslexi. Det behövs fler specialpedagoger – och tillräckligt med tid avsatt till alla elever.

Sverige har, liksom flera andra länder, erkänt dyslexi som en funktionsnedsättning. Eleverna har, enligt skollagen, rätt till stöd utifrån sina förutsättningar. För detta krävs tillräckliga resurser, ekonomiska såväl som pedagogiska. Det är i sammanhanget

viktigt att förskolorna ges tillräckliga resurser för att tidigt upptäcka barn med dyslexi och därmed möjliggöra tidiga insatser. För att alla barn ska få det stöd de behöver är det angeläget att staden prioriterar arbetet med att rekrytera fler förskollärare och specialpedagoger.

Som kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor lyfter fram är dyslexi inte sällan kopplat till andra funktionsnedsättningar som ADHD eller Aspergers syndrom och problembilden blir då mer komplex. Det är viktigt att barnens behov kan tillgodoses. Som motionären påpekar ska stavningsprogram och annan teknisk hjälp ingå i elevernas hjälpmedel för att underlätta inläring. Men det är också viktigt att eleven tidigt får det läs- och skrivstöd som behövs.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2013:39) av Kaj Nordquist (S) om ”Stockholm – En stad i världsklass för dyslektiker” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 26 mars 2014

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Roger Mogert, Olle Burell och Maria Östberg Svanelind (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2013:39) av Kaj Nordquist (S) om ”Stockholm – En stad i världsklass för dyslektiker” bifalles i huvudsak
2. Dessutom vill jag framföra följande

Vi delar helt motionärens uppfattning att staden ska underlätta för dyslektiker så att de kan spela en positiv roll både i det egna livet och i samhällslivet. Det kräver att

förskolorna och skolorna har tillräckliga resurser och personalen tillräcklig kompetens och tid för att hjälpa varje barn och elev med dyslexi. Här finns mycket mer att göra för att vi ska vara nöjda.

Idag framför föräldrar och organisationer att det finns en hel del problem att åtgärda för att elever med dyslexi ska få ett gott stöd, och därigenom en bra förberedelse för arbetslivet. Vi håller med om att det finns förskolor, förskoleklasser och grundskolor som har bra metoder för att tidigt kartlägga läs- och skrivsvårigheter. Men för att alla barn och unga ska få en likvärdig skola, krävs mer resurser vilket Vänsterpartiet föreslår i vår budgetreservation.

Efter förändringen av tilläggsbidragen i skolan är det särskilt viktigt att följa upp hur skolgången har påverkats för elever med dyslexi. Kompetensen inom skolstödet på utbildningsförvaltningen kostar pengar att köpa för de enskilda skolorna. Det kan leda till att kompetensen inte köps i samma utsträckning som tidigare, i och med att tilläggsbeloppen förändrats. Elever ska få stöd från skolstödsenheten i den utsträckning som krävs för att nå optimala skolresultat. Ekonomin ska inte styra användandet av specialpedagogiska resurser.

Särskilt uttalande gjordes av Åsa Lindhagen och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Kaj Nordquist (S) föreslår i motion (2013:39) att Stockholms stad genomför en rad åtgärder för att underlätta för människor med dyslexi att få goda förutsättningar för en positiv framtid och ett framgångsrikt arbetsliv.

Kaj Nordquist föreslår att förskolorna bör utveckla pedagogik som gör att dyslexi blir ett så litet funktionshinder som möjligt. En modell för detta är för Bornholmsmodellen där barnens språkförståelse stimuleras och utvecklas. Vidare anser Kaj Nordquist att skolorna ska ge elever med dyslexi utökat stöd genom rätt till: inlästa läromedel, muntliga prov, möjlighet att sitta själv vid prov, stavningsprogram i datorerna, talsyntes i datorerna, samt ordbok i datorerna.

Kaj Nordquist (S) skriver att Stockholms stad som arbetsgivare bör säkerställa att nödvändiga hjälpmedel för dyslektiker finns och att stavningsprogram bör ingå som standard i Stockholms stads datasystem. Avslutningsvis föreslås att läs- och skrivhjälp för dyslektiker godkänns som insats inom kommunens ledsagartjänst.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Skollagen slår i 3 kap 8 § fast att ”om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd”. Det innebär bland annat att en elev med läs- och skrivsvårigheter har rätt till särskilt stöd oavsett om eleven har fått diagnosen dyslexi eller ej.

Utbildningsnämnden erbjuder i dagsläget via uppdragsavdelningen de kommunala skolorna stöd och fortbildning när det gäller kompensatoriska arbetssätt och hjälpmedel för elever i behov av särskilt stöd, bland annat dyslektiker. Läs- och

skrivprogrammet CD-ord finns som kommunlicens och är tillgängligt för alla Stockholms kommunala grundskolor. Några exempel på de utbildningar som för tillfället anordnas är:

- Grundutbildning i kompensatoriska datorprogram.
- Ipad som verktyg för elever med läs- och skrivsvårigheter med möjligheter till anpassade program och appar för att underlätta för eleven.
- Fördjupningsutbildning i olika program för läs- och skrivverktyg som underlättar för elever i skrivprocessen genom användandet av en inbyggd ljudningsfunktion.

I motionen påpekas att Bornholmsmodellen är ett bra fungerande verktyg för att stimulera språkutveckling. Modellen är en av de metoder som redan idag används i många av stadens förskoleklasser och grundskolor.

Stadsledningskontoret instämmer i motionärens synpunkt att provsituationer ska utformas för elever i behov av särskilt stöd på ett sådant sätt att det är elevens kunskap i det aktuella ämnet som bedöms. I samband med implementeringen av läroplanen 2011 gjorde staden en omfattande satsning med kompetensutveckling när det gäller bedömning och betyg. Detta har lett till att lärare fått utveckla sina strategier för att bedöma elevernas kunskaps-utveckling fortlöpande och inte enbart genom prov och tester.

Alla stadens hemsidor har i dagsläget en funktion som ger användaren möjlighet att få texten uppläst genom en ”lyssna funktion” som är standard enligt de riktlinjer som finns, dvs. WCAG 2.0.¹

Motion (2013:39) om Stockholm – En stad i världsklass för dyslektiker av Kaj Nordquist (S) anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 augusti 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP) och Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V), *bilaga 1*.

---

¹ Web Content Accessibility Guidelines - En internationell standard för offentliga myndigheter som kräver att information och tjänster utformas på ett tillgängligt sätt.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen väljer att lämna synpunkter på de förslag i motionen som berör nämndens verksamheter förskola och skola.

I läroplanen för förskolan formuleras uppdraget med det läsförberedande arbetet bland annat i följande skrivning: ”Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.”

I motionen påpekas att Bornholmsmodellen är ett bra fungerandeverktyg för att stimulera språkutveckling. Bornholmsmodellen används i många av stadens förskoleklasser och grundskolor.

I förskolan används olika metoder för att stimulera barnens intresse och förmåga att kommunicera genom symboler och tecken. Bornholmsmetoden är en av dessa, men det finns även andra metoder i samma syfte.

Skollagen slår i 3 kap 8 § fast att ”om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd”. Det innebär bland annat att en elev med läs- och skrivsvårigheter har rätt till särskilt stöd oavsett om eleven har fått diagnosen dyslexi eller ej.

Förvaltningen erbjuder via uppdragsavdelningen de kommunala skolorna stöd och fortbildning när det gäller kompensatoriska arbetsätt och hjälpmedel. Några exempel på de utbildningar som för tillfället anordnas är:

- Grundutbildning i kompensatoriska datorprogram (talsyntesprogrammet CD-Ord, rättstavningsprogrammen Stava Rex och Spell Right samt Gustavas Ordböcker är datorprogram som alla elever kan ha nytta av och som ofta är nödvändiga för elever med läs- och skrivsvårigheter)
- iPad som verktyg för elever med läs- och skrivsvårigheter (se möjligheterna med iPad ur ett specialpedagogiskt perspektiv, tips på användbara och aktuella appar som kan vara bra för elever med läs- och skrivsvårigheter)
- Fördjupningsutbildning i läs- och skrivverktyget CD Ord och SkanRead (CD-ord kan underlätta för elever i skrivprocessen genom användandet av en inbyggd ljudningsfunktion, SkanRead och C-Pen används för att skanna in text och sedan få den uppläst).

Läs- och skrivprogrammet CD-ord finns som kommunlicens och är tillgängligt för alla Stockholms kommunala grundskolor.

Förvaltningen känner inte igen beskrivningen att ”elever med dyslexi behandlas illa i många skolor”, även om arbetet kan utvecklas på många sätt. Kunskapen och medvetenheten hos lärarna när det gäller bemötandet av elever i behov av särskilt stöd ökar ständigt och nya strategier för att öka måluppfyllelsen tas fram och

implementeras.

Förvaltningen instämmer i motionärens synpunkt att provsituationer ska utformas för elever i behov av särskilt stöd på ett sådant sätt att det är elevens kunskap i det aktuella ämnet som bedöms. I samband med implementeringen av läroplanen 2011 gjorde staden en omfattande satsning med kompetensutveckling när det gäller bedömning och betyg. Detta har lett till att lärare fått utveckla sina strategier för att bedöma elevernas kunskaps-utveckling fortlöpande och inte enbart genom prov och tester. Detta gynnar inte minst de elever som på grund av läs- och skrivsvårigheter är beroende av många olika sätt att få visa sin kunskap.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom motionärens mening att Stockholms stad ska underlätta för dyslektiker så att de kan stärka sina roller i samhället i en positiv riktning. Stadens budget talar också om ”ett Stockholm där alla kan växa”.

I förskola och skola regleras detta arbete genom de styrdokument som verksamheterna bygger sitt arbete på. I läroplanen för förskolan (lpfö98) sägs bl.a. att ”Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.” Förskolan har med detta ett tydligt ansvar att förbereda för läsning.

En tidig kartläggning av läs- och skrivsvårigheter är viktig eftersom undersökningar visar att man med rätt stimulans kan förebygga problem innan de blir alltför grava. Därför vore både förskola och skola hjälpta av en modell som redan i förskolan kunde hitta metoder för att hjälpa de barn som är i riskzonen. Det skulle också kunna innebära ett tydligare överlämnande till förskoleklass och skola med möjlighet till tidiga insatser i skolan.

Om detta arbete ska göras m h a Bornholmsmodellen eller någon annan modell anser förvaltningen vara upp till den enskilda förskolan att bestämma utifrån befintliga resurser och kompetens.

Det är förvaltningens uppfattning att det idag finns väl utvecklade program för rätt stavning och grammatik i stadens upphandlade programvaror. Vid behov kan utökade rättstavningsprogram och andra hjälpmedel införskaffas för att underlätta för anställda med läs- och skrivsvårigheter.

De stadsdelsförvaltningar som har medborgarkontor alternativt de förvaltningar

som har receptioner med bemanning utöver vakter, skulle kunna bistå de medborgare som har behov av läs- och skrivhjälp i deras kommunikation med myndigheter och förvaltning.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten- Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen lämnar i detta yttrande synpunkter på de delar av verksamheten som hör till stadsdelsnämndens ansvarsområde; förskola och insats inom ledsagartjänst.

Förskolornas verksamhet har en rad styrdokument som vägledning för sitt uppdrag. I såväl läroplan för förskolan som Stockholms stads förskoleprogram och budget framkommer det mycket tydligt att förskolorna ska arbeta med barns språkutveckling och att verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt.

Förvaltningen instämmer i motionärens synpunkt om att det är viktigt att förskolan utvecklar en pedagogik som gör att dyslexi blir ett så litet funktionshinder som möjligt. Enligt befintlig forskning kan läs- och skrivsvårigheter förebyggas på gruppnivå genom fonologiska övningar i förskolan under lång tid och genomförda på ett systematiskt sätt.

Fonologisk medvetenhet kan övas på flera olika sätt. Den fonologiska medvetenheten ökar gradvis genom rim och ramsor, genom att lyssna på hur orden låter och öva sig i att dela upp ord i stavelser och sätta ihop stavelser till ord. Högläsning och samtal är ytterligare exempel på hur förskolan arbetar för att utveckla barnens språklig och fonologisk medvetenhet.

En metod för att öva och stimulera barnens språkförståelse och ordförråd är, precis som motionären påvisar, Bornholmsmodellen eller före Bornholmsmodellen som är avsedd för förskolan. Några av stadsdelens förskolor arbetar bland annat utifrån denna modell. Förskolorna gör en kartläggning av barnens språk och har denna som grund för hur barnen kan stimuleras i sin språkutveckling.

Under flera år har barnens språkutveckling och kommunikation varit centralt för förskolans arbete, då det varit ett förstärkt läroplansområde. Arbetet har följts upp och utvärderats. Olika insatser har också gjorts för att öka personalens kunskaper och insikter inom området. Föreläsningar om barns språkutveckling, hur den stimuleras och utmanas enligt språkforskning har anordnats för samtliga medarbetare i förskolan.

Annan fortbildning har skett både generellt i stadsdelen och på den enskilda förskolan i olika metoder, såsom Bornholmsmodellen samt TRAS (tidig registrering av barns språkutveckling). Förskolornas medarbetare utvecklar sitt arbete genom att reflektera enskilt och i grupp kring olika teman och fokusområden.

Hur väl förskolorna arbetar utifrån läroplan och andra styrdokument följs nogsam uppgenom självvärderingar, brukarundersökningar, inspektioner, dialoger, kvalitetsredovisningar och stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS).

Som en del i ILS-systemet finns en förskoleindikator som baseras på personalens självvärdering av sitt arbete. Ett av utvärderingsområdena handlar om hur förskolan värderar arbetet med barns språkliga och kommunikativa utveckling.

Insatser inom ledsagartjänst

Ledsagning är en insats som kan ges enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Enligt förarbeten, lagstiftning och rättspraxis så är ledsagning en insats som är knuten till aktiviteter utanför hemmet. Avsikten med insatsen är till att ge möjlighet för den enskilde att delta i fritidsaktiviteter, i kulturlivet, besöka vänner eller bara promenera med mera.

När någon ansöker om insatser använder förvaltningen utredningsinstrumentet DUR (dokumentation, utvärdering, resultat). I utredningen går handläggaren igenom den enskildes alla livsområden och här visar det sig inte sällan att en person har läs- och skrivsvårigheter.

Dyslexi kan vara ett stort funktionshinder för den enskilde.

Eftersom ledsagning är en insats som är knuten till aktiviteter utanför hemmet, beviljar förvaltningen redan idag insatser till personer som behöver läs- och skrivhjälp i form av hemtjänst i assistansliknande form, personlig assistans och boendestöd. Detta gäller även personer som har läs- och skrivsvårigheter på grund av andra orsaker såsom kognitiv svikt, synskada med mera.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2013 att som svar på remissen överlämna och åberopa Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionsställarens uppfattning att det är viktigt att ge stöd till barn med dyslexi. Förskolan har genom läroplanen ett tydligt ansvar att ge barn, som har behov av särskilt stöd, mer stöd än andra. Ansvaret handlar även om att förbereda barnen för läsning.

I läroplanens kap.1 Förskolans värdegrund och uppdrag står följande: ”Barn som

tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra ska få detta stöd utformat till egna behov och förutsättningar.” Vidare: ”Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.”

Förskolan ska dessutom sträva efter att varje barn ”utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.”

Förvaltningens uppfattning är att förskolans uppdrag är tydligt formulerat i läroplanen och därigenom även omfattar barn med dyslexi.

Motionsställaren menar att det gynnar både barn med och utan dyslexi att det talas tydlig svenska i förskolan. Det kan i det här perspektivet vara önskvärt men samtidigt är det viktigt att förhålla sig till det samhälle vi lever i där det finns flera aspekter att ta hänsyn till.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrade daterat den 6 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Vi ser mycket positivt på att frågor om dyslexi tas upp och ställer oss bakom motionens yrkanden om hur staden kan arbeta för att förbättra situationen för personer med dessa svårigheter.

Några synpunkter:

Vi vill ytterligare trycka på hur viktigt det är att barn med dyslexi eller läs- och skrivsvårigheter uppmärksammas tidigt i skolan och får den hjälp de behöver. Det är i skolan som en ”negativ karriär”, som motionären uttrycker det, oftast påbörjas. En utveckling som kan ha sin grund i dyslexi eller läs- och skrivsvårigheter. Även om de flesta inte råkar så illa ut är en bra skolgång oerhört viktig för alla. Att barn missar viktiga skolår på grund av dyslexi är inte acceptabelt. Skolorna behöver resurser, tillräcklig tid för lärare och tillgång till speciallärare, för att kunna hjälpa barnen.

Dyslexi liksom andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är dolda och är därför svåra att uppmärksamma med följd att personer med dessa svårigheter inte får tillgång till den hjälp och de hjälpmedel de behöver. Redan i förskolan kan man med en tidig screening upptäcka om barnet har svårigheter. För att skolan skall ge rätt stöd måste åtgärdsprogram upprättas för de elever som har behov av särskilt stöd. Programmen måste sedan följas upp regelbundet.

Dyslexi och läs- och skrivsvårigheter är ofta kopplade till funktionshinder som ADHD och Aspergers syndrom och ingår då som en del i en mer komplex problembild. Det är viktigt att även detta uppmärksammas.

Rådet tycker det är viktigt att dyslexi uppmärksammas så tidigt som möjligt och det kan man göra om man gör en kartläggning av individens behov av stöd och

resurser. Då det kan finnas flera orsaker till funktionsnedsättningen där dyslexin är en av orsakerna.

Bilaga 1

Reservationer m.m.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

att bifalla motionen.
att därutöver anför följande.

Socialdemokraterna har medverkat i beslut om att göra Stockholm till en allt mer tillgänglig huvudstad, men vi menar att staden måste fortsätta att utvecklas.

Trots många av de positiva beslut som tagits finns mycket kvar att uträtta, inte minst inom skolans värld. Om de problem som elever med dyslexi upplever i Stockholms skolor vittnar flera organisationer av dyslektiker. Det är vittnesbörd staden måste ta på allvar, och därmed agera för att förbättra situationen för elever med dyslexi.

Ett Stockholm i världsklass ska vara världsklass för alla stockholmare, oavsett om de har dyslexi eller ej. Det gäller i skolan, i arbetslivet och i det offentliga livet inom staden

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP) och Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V) enligt följande.

Efter förändringarna av pengsystemet gällande tilläggsbidrag blir det särskilt viktigt att följa upp hur skolgången för elever med dyslexi påverkats. Den kompetens som förvaltningen hänvisar till inom skolstöd är förknippad med kostnader för den enskilda skolan, vilket kan, men behöver inte, medföra att sådan hjälp efterfrågas mindre som en konsekvens av förändringen av tilläggsbeloppen. Uppföljning krävs.

2013:39

Motion av Kaj Nordquist (S) om Stockholm – en stad i världsklass för dyslektiker

Dnr 326-702/2013

I en stad i världsklass för människor med dyslexi begränsas inte deras liv av illa fungerande förskolor, skolor som diskriminerar eller ett otillgängligt arbetsliv. Där har tillgången till information och kommunikation med och från kommunen självklart anpassats på ett sådant sätt att det inte innebär några som helst onödiga problem att leva med diagnosen dyslexi i Stockholms stad.

Förr i tiden kallades dyslektiker för ordblinda. Många trodde ordblindheten var kopplat till i övrigt begränsade intellektuella gåvor.

Föreställningen om att exempelvis den som läser illa högt också har problem att begripa är långt ifrån utrotad på 2000-talet i Stockholm. Elever med dyslexi behandlas ännu illa i många skolor. Trots att kunskapen finns och lärare och andra borde veta bättre.

En del människor med dyslexi har kunnat göra sig gällande ändå och nått framskjutna positioner i samhället på olika områden.

Dock har alltför många istället valt mycket negativa karriärer i sin frustration. Sålunda är det inte ovanligt med kriminella med dyslexi.

Förhoppningsvis hade inte asociala beteenden utvecklats, om dessa personer fått en korrekt diagnos och därefter på ett naturligt sätt inlemmats i vanliga skolor och kunnat arbeta på vanliga arbetsplatser.

Alltnog är konstateranden som de ovan gjorda ingen ursäkt för att inte Stockholms stad för framtiden ska ta sitt ansvar och underlätta för människor med dyslexi att kunna spela positiva roller i samhället och i sina egna liv.

I förskolor bör utvecklas pedagogik som gör att dyslexi blir ett så litet funktionshinder som möjligt.

En modell för detta kallas för Bornholmsmodellen. Genom den stimuleras och utvecklas barnens språkförståelse och ordförråd.

Detta innebär mer konkret att systematiskt träna språkljud, som gör det enkelt och tydligt att skilja på exempelvis ljud som b och d liksom andra ljud som kan vara problematiska, d.v.s. att utveckla barnens behärskning av fonologin. När det talas en tydlig svenska på förskolorna gynnar det barn med dyslexi men självklart även andra barn.

I skolan ska givetvis elever med dyslexi ha sina rättigheter som

- rätt till inlästa läromedel
- rätt till muntliga prov
- rätt att sitta för sig själv vid prov
- rätt till stavningsprogram i datorerna
- rätt till talsyntes i datorerna
- rätt till ordbok i datorerna

När elever fått sina rättigheter respekterade kan de skaffa sig en kompetens som ger förmåga och möjlighet till högre studier och/eller ett framgångsrikt arbetsliv.

När skolor inte fungerar som de ska, sätts i praktiken betyg på elevernas dyslexi och inte på deras kunskap. Detta betyder i det verkliga livet att den som stavat illa inte bedöms efter sina sakkunskaper. Istället avgör bristande stavning elevens betygsnivå.

Stockholms stad bör som arbetsgivare se till att egendrivna eller av staden finansierade verksamheter bedrivs så att inte ett givet samtalsämne mellan dyslektiker blir om man ska eller inte ska berätta om dyslexin när man söker jobb. På arbetsplatserna ska det vara en självklar rätt att använda nödvändiga hjälpmedel. Därför bör stavningsprogram ingå som standard i Stockholms stads datasystem.

I upphandlingar genomförda av Stockholms stad bör självklart inkluderas att stavningsprogram för dyslektiker är inkluderade. Det ska inte behövas annat än att slå ett kommando för att få sin text rättad med hjälp av de program som utvecklats just för dyslektiker.

Införande av kraftfulla stavningsprogram som standard kommer, för övrigt, att vara en betydande fördel för alla som verkar inom kommunen att få sina texter korrigerade och korrekta.

Inom ramen för stödinsatsen ledsagning bör den kunna få användas av dyslektiker till läs och skrivhjälp i situationer som kräver förmågan av kommuninvånarna.

Mot bakgrund av det ovanstående yrkar jag

- att förskolorna i Stockholm får ett tydligt ansvar för att förbereda läsning
- att grundskolorna aktivt motverkar alla former av diskriminering mot eller med dyslexi och respekterar de rättigheter som tillkommer de med dyslexi
- att informationen på stadens hemsidor också ska kunna avlyssnas
- att kraftfulla stavningsprogram utvecklade för människor med dyslexi införs som standardtillval inom all datakommunikation inom Stockholms stad
- att läs och skrivhjälp för dyslektiker godkänns som insats inom kommunens ledsagartjänst

Stockholm den 29 april 2013

Kaj Nordquist